

Дотримання міжнародного права у війні РФ з Україною залишається важливим для світового порядку, адже безкарність може створити небезпечний прецедент для інших агресорів.

Перелік використаних джерел:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf 2. Підсумки 2022 року для України: Війна, політика, громадська думка, економіка, міжнародна ситуація; соціально-політичні трансформації: Український інститут політики – аналітичний центр. URL: <https://uiamp.org/uk/pidsumky-2022-roku-dlya-ukrayiny-viyna-polityka-hromadska-dumka-ekonomika-mizhnarodna-sytuatsiya> 3. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

УДК 346.543

ЗАХИСТ ПРАВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕТОРІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Карлінська Світлана Ігорівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

Як відомо саме інвестиції є однією із рушійних сил розвитку економіки. Саме завдяки інвестиціям відбувається залучення коштів від іноземних або національних інвесторів в економіку держави. І таке залучення дає не лише поштовх для розвитку економіки, а й є важливим пріоритетом державної політики.

Для України таке залучення іноземних коштів у вигляді інвестицій було актуально з самого початку незалежності держави. Не менш актуальне це питання і зараз, бо через повномасштабну війну в Україні економіка держави, як ніколи, потребує фінансового вливання.

Для держави залучення інвестицій, а отже і питання регулювання інвестиційної політики, є одним із важливих елементом системи державного регулювання економіки. Для інвесторів - питання захисту їх прав і загалом захисту їх коштів – є також одним із найважливіших питань для здійснення інвестицій. А, отже, держава має забезпечити інвесторам, в тому рахунку і іноземним, забезпечення гарантій їх прав и вкладів.

Деякі кроки в напрямку забезпечення гарантій прав іноземних інвесторів і їх посилення України почала робити ще до початку повномасштабної війни.

В 2014 році Постановою Кабінету міністрів України за № 691 було створено Раду бізнес-омбудсмена [1]. Метою діяльності Ради є забезпечення прозорості діяльності органів державної влади, сприяння зниженню рівня корупції та запобігання недобросовісній (нечесній) поведінці стосовно суб'єктів підприємництва в Україні. В розрізі нашого питання на даний орган покладено завдання забезпечувати права інвесторів шляхом розслідування скарг на органи державної влади.

Наступним кроком в цьому напрямі можна вважати прийняття у 2016 році Положення про Національну інвестиційну раду на підставі Указу Президента України «Питання Національної інвестиційної ради» [2]. Основними завданнями Ради є: розроблення пропозицій щодо стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, формування привабливого інвестиційного іміджу України, у тому числі з урахуванням найкращої міжнародної практики; сприяння формуванню основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні; напрацювання пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу України, стимулювання іноземних та національних інвестицій в розвиток економіки держави; вивчення ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проектів, а також практики взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності з

державними органами; аналіз та узагальнення проблем, які перешкоджають інвестуванню в економіку України, підготовка пропозицій щодо шляхів їх вирішення, зокрема щодо заходів зі сприяння захисту прав інвесторів; участь в опрацюванні проектів актів законодавства з питань інвестиційної діяльності.

У 2020 році відбулося створення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту прав інвесторів на підставі Постанови Верховної Ради України від 06.10.2022 за № 2637-IX [3]. Основними завданнями Тимчасової спеціальної комісії є підготовка та подання на розгляд до Верховної Ради України в установленому порядку законодавчих ініціатив щодо захисту прав інвесторів, забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форми власності, а також ефективного інвестування в економіку України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції; визначення пріоритетних напрямів вдосконалення законодавства щодо створення умов для інвестиційної діяльності; забезпечення захисту прав інвесторів (бізнесу); здійснення парламентської співпраці з бізнес-асоціаціями та профільними структурами для сприяння створенню безперешкодних умов для залучення інвестицій; збір та аналіз у межах повноважень інформації для проведення парламентських слухань щодо випадків порушення прав бізнесу судовою владою, органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади України, у тому числі правоохоронними органами, порушень прав інвесторів шляхом зловживань положеннями чинного законодавства України.

Такі кроки держави можна вважати важливими, але не достатніми. Незважаючи на всі ці кроки неможна сказати що це забезпечило створення надійних механізмів захисту прав інвесторів і як наслідок суттєво збільшило потік інвестицій. І питання було не стільки в тому що вже тоді в Україні були воєнні дії, а здебільшого в ризиках які й лякали іноземних інвесторів: корупція, відсутність сталих механізмів для забезпечення гарантій діяльності інвестиційного бізнесу. І якщо з проблемою корупції еаша країни все ще працює над її подоланням, то питання можливості страхування інвестиційних ризиків постало гостро. Отже, нагальним стало питання можливості страхування ризиків під час війни.

У 2023 році Верховна рада України прийняла Закон Про внесення змін до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків [4]. Завдяки даному Закону Експертно-кредитна агентство України (ЕКА) отримало можливість страхувати і перестраховувати інвестиційні ризики під час війни. Вище вказаний Закон вносить зміни до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» [5]. Таким чином до діяльності ЕКА було внесено: страхування та перестраховування експортних кредитів, а також страхування та перестраховування від воєнних та/або політичних ризиків кредитів українських суб'єктів господарювання, пов'язаних з інвестиціями у створення об'єктів та інфраструктури, необхідних для розвитку переробної промисловості та експорту товарів (робіт, послуг) українського походження та інші види діяльності із страхування та перестраховування, що не суперечать меті діяльності ЕКА. Тож, відтепер, до переліку ризиків, від яких інвестор може застрахувати свої інвестиції включено можливість страхування від:

- військових конфліктів, включно з війною або збройним конфліктом, збройною агресією, військовими діями, масовими заворушеннями;
- насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади;
- терористичних актів та/або диверсії, зокрема спричинені воєнними конфліктами, війною, збройними зіткненнями, ворожими діями, масовими заворушеннями чи насильницькою зміною або поваленням конституційного ладу, захопленням державної влади; окупації, анексії.

Насправді, і до прийняття таких змін в українському законодавстві іноземні інвестори мали можливість страхувати власні ризики при вкладанні в економіку України. Але таке страхування мали можливість здійснювати лише міжнародні організації, такі як: MIGA, DFC, KUKE. Співпраця з такими міжнародними страховиками мала свої складності і особливості. І

ніяким чином не забезпечувала гарантій з боку «приймаючої» інвестиції сторони. А вже завдяки можливості страхування прямих інвестицій для інвесторів та страхування інвестиційних кредитів для банків за допомогою ЕКА наша країна стала більш цікавою для іноземних інвесторів. І зараз, незважаючи на триваючі військові дії, і завдяки численним проектам із залучення та захисту капіталу як іноземного, так і вітчизняного бізнесу, які запроваджує наша держава ми можемо бачити деякий притік інвестицій.

Так, дійсно, з одного боку України складна для іноземних інвесторів, бо має власні проблеми в економіці, високій рівень корупції та бюрократії, своєю складністю із веденням бізнесу. Але – по перше, зараз, як ніколи, ми потребуємо вливання нових грошей в нашу економіку. По-друге, навіть попри всі ризики і складності Україна є цікавою для іноземного бізнесу – це й близькість до ЄС із подальшим можливим вступом, це й промисловість, і дешева робоча сила. І це дуже привабливо для залучення інвестицій.

Перелік використаних джерел:

1. [Про утворення Ради бізнес-омбудсмена](#). Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 26.11.2014 № 691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/691-2014-%D0%BF#Text>
2. [Питання Національної інвестиційної ради](#). Указ Президента України; Положення від 29.08.2016 № 365/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2016#n12>
3. [Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту прав інвесторів](#). Постанова Верховної Ради України; Склад колегіального органу від 06.10.2022 № 2637-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2637-IX#Text>
4. [Про внесення змін до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних \[...\]](#). Закон України від 22.11.2023 № 3497-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text>
5. [Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності](#). Закон України від 20.12.2016 № 1792-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#n129>

УДК 342.25

ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Кириченко Юлія Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правового регулювання економіки Харківського національного університету імені Семена Кузнеця

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адміністративні послуги» адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону. Серед суб'єктів надання адміністративної послуги Закон України «Про адміністративні послуги» виділяє і органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб [1].

На сьогоднішній день більшість адміністративних послуг в Україні надаються органами виконавчої влади – місцевими держадміністраціями та центральними органами виконавчої влади та їх територіальними підрозділами. Надання адміністративних послуг районними та обласними радами законодавством взагалі не передбачено, оскільки ці органи регіонального самоврядування не мають власних виконавчих органів. Проте реформа децентралізації влади в Україні має забезпечити передачу певної частини повноважень з надання адміністративних послуг на рівень, максимально наближений до населення – органам місцевого самоврядування базового, що повністю відповідає європейським стандартам надання таких послуг.

Зокрема, законодавством європейських країн передбачено низку видів послуг, що обов'язково надаються органами місцевого самоврядування: муніципальний розвиток; захист